

siyah lale

ALEXANDRE DUMAS

SİYAH LALE

I

MİNNETTAR BİR HALK

1672'nin 20 Ağustos'unda Gotik tarzdaki evlerin üzerini örten uzun ağaçların bulunduğu serin parkı; geniş aynaları andıran su kanallarına yansıyan, benzerlerine ancak şarkta rastlanabilecek kubbeleri, her günün pazarı hatırlattığı cıvıl cıvıl, zarif ve sevimli görünümüyle Eyaletler Birliği'nin¹ başkenti Lahey'deki bütün anayollar endişeyle koşuşturmaktan soluk soluğa kalmış siyah ve kırmızı giyinmiş insanlarla dolup taşıyordu. Omuzlarında tüfekleri, bellerinde bıçakları, ellerinde sopalarıyla bu insanlar; Hollanda kralının eski başvekilinin² cerrah Tyckelaer yüzünden cinayetle suçlanan kardeşi Cornelius De Witte'in cezasını çektiği ve bugün bile demir parmaklıklarının görülebildiği ünlü Buitenhof hapis-hanesine koşuyorlardı.

Hikâyemizi anlatmaya başladığımız bu dönem ve özellikle de 1672 yılı, sözünü ettiğimiz bu iki kişiyle çok yakından ilgili olmasaydı hikâyeye ekleyeceğimiz şu birkaç sayfa gereksiz görünebilirdi. Kitabın daha ilk sayfasından eğlenceli bir serüven vaat ettiğimiz okura bu açıklamaların, hikâyenin ve içinde geçtiği dönemin tam anlamıyla anlaşılması için vazgeçilmez olduğunu söylemeden de geçemeyiz.

Doğum yeri olan Dort kentinde su bentlerinden sorumlu müfettiş ve eski belediye başkanı olan Cornelius ya da Cornelius De Witte, Hollanda eyaletleri meclis üyesi olup kırk yaşına geldiğinde Kral Başvekili John De Witte'in de farkında olduğu gibi Hollanda

1 1579'da Utrecht anlaşmasıyla Yedi Eyalet birleşerek Hollanda Cumhuriyeti adını almıştır.

2 Eyaletler Birliğinde baş yargıç. Hükümetin başbakan seviyesindeki üyesidir.

halkı, cumhuriyetlerinden bezmiş; Cornelius, John De Witte'in fermanıyla Eyaletler Birliği'nde tamamen kaldırılan genel valilik makamı için yanıp tutuşmaya başlamıştı.

Halkın bir ilkeyi kişiyle özdeşleştirmemesi görölmüş Şey olmadığından, Hollanda halkı cumhuriyetlerini, halka dalkavukluk etmeyi küçümseyen, özgürlüklerin ve zenginliğin taviz vermez taraftarlarıyken ahlaksızlık ve savurganlığı hoş görmeyen bu katı ve acımasız De Witte kardeşlerle bir görüyordu. Genel valilik makamı ise ağırbaşlı ve düşünceli ifadesiyle genç Orangeli William'a yakıştırılıyordu.

De Witte kardeşler, tüm Avrupa'da etkisini hissettiren ve Hollandalılara Ren ovasında üç ay içinde Eyaletler Birliği ordusunu yerle bir ederek ağır bir yenilgi tattıran XIV. Louis'yi küçümsüyorlardı.

Hollandalılar, uzun süredir düşman kabul ettikleri XIV. Louis ile ölkelerindeki Fransız sığınmacılar aracılığıyla alay edip krala kinlerini kusuyorlardı. Halkın kibri, kralı Hollanda Cumhuriyeti için bir panzehir hâline getirmişti. Böylelikle De Witte kardeşler hem halkın kendilerine karşı olan tepkisine hem de yenilgiye uğramış ve yeni bir kahramanın onları yıkımdan ve utançtan kurtarmasını bekleyen insanlara özgü bezginlikle mücadele etmek zorunda kaldılar.

Bu yeni kahraman, biraz önce genel valiliğe olan yakınlığından bahsettiğimiz, halkın karşısına çıkmaya ve Fransa krallığının serveti ve gücü ne kadar haşmetli görünürse görünsün XIV. Louis ile boy ölçüşmeye hazır olan, II. William'ın oğlu, İngiltere kralı I. Charles'ın Henriette Stuart'tan olma torunu, ağırbaşlı Orange Prensi William idi.

Bu delikanlı 1672 yılında yirmi iki yaşındaydı. Eğitimi üstlenen John De Witte, onu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmişti. Vatanını talebesinden daha çok seven John De Witte, çıkardığı

fermanla genel valiliği kaldırarak genç William'ın valilik umutlarını da söndürmüştü. Ancak Tanrı, kendisine danışılmadan yeryüzünde güç kavgası veren mahlukatın acizliğine gülüp geçer. Fakat Hollandalıların kaprisi XIV. Louis'nin estirdiği terörle birleşince John De Witte'in planları alt üst olacak, genel valilik makamı gelecekte anlaşılacağı üzere Orangelı William için yeniden kurulacaktı.

Kralın başvekili sonunda halkının isteğine boyun eğmek zorunda kaldı; fakat kardeşi Cornelius De Witte buna kolay kolay razı olmadı, Dort'taki malikânesini kuşatarak tehditler savuran Orange halkına rağmen genel valiliği yeniden kuran kararnameyi imzalamayı reddetti.

Karısının yalvarıp yakarmalarıyla sonunda ikna olan Cornelius De Witte kararnamenin altına yalnızca V.C (Vi Coactus)³ yazarak bu imzayı zorla attığını gösterdi.

O gün düşmanlarının zulmünden kurtulmuş olmasıysa bir mucize sayılabilir.

John De Witte'e gelince, onun da hemen razı olduğu bu karardan kârlı çıktığı söylenemez. Birkaç gün içinde bir suikasta uğradı ve bıçak darbelerinden ölmese de ağır yaralandı.

Ancak Orangelılar bununla da yetinmedi. İki kardeşin hayatı, isteklerinin önünü kapadığı için taktik değiştirdiler ve bir kardeşin yerine diğerini tahta çıkarmak yerine bıçaklayarak başaramadıklarını, iftira yoluyla yapmaya karar verdiler.

Bazı büyük ve asil amaçlar uğruna bir kahramanın doğru zamanda ortaya çıktığı nadir zamanlar vardır. İşte şans eseri oluşan koşullar altında tarih, kendine birini seçer ve onu gelecek kuşakların kahramanı yapar.

Ancak işin içine bir de şeytan karıştığı zaman bu güzel rastlantıyı ve bir imparatorluğu yıkması için kolayca bir zavallı bularak onun

3 Vi Coactus (Latince): Zorla, güç kullanarak. (ç.n.)

kulağına fısıldadığı birkaç kelimeyle hemen sahneye çıkarması yeter de artar bile.

Bu koşullarda da şeytanın kötü emellerine alet edeceği kişi, daha önce de bahsetmiş olduğum cerrah Tyckelaer oldu.

Tyckelaer, yaydığı iftirayla Cornelius De Witte'in kararnamenin altına imza yerine yazdığı iki harften de anlaşılacağı üzere valilik kararına içten içe öfke duyduğunu, Orangelı William'a duyduğu nefretle Cumhuriyeti bu delikanlıdan kurtarmak üzere bir katil tuttuğunu, kendisinin de bu cinayetle görevlendirildiğini; ancak çektiği vicdan azabı yüzünden William'ı öldürmek yerine itirafta bulunmak istediğini söyledi.

Bu komplo, Orangelıların da öfke ve tepkisine neden olacaktı. Sonunda başsavcı, 16 Ağustos 1672'de Cornelius'un tutuklanması-na karar verdi ve Buitenhof hapisanesinin bir hücreğine kapatılan Cornelius De Witte, William'a karşı planladığı suçu itiraf etmesi için en aşağılık suçlulara uygulanan işkencelere maruz kaldı.

Cornelius'un hem yüce fikirleri hem de gözüpek bir karakteri vardı. Siyasi inançlarına olan bağlılığıyla dinleri uğruna yaşamlarını feda eden şehit atalarını andıran bu adam, yapılan işkencelere gülümseyerek cevap veriyor; en tok sesiyle Horace'nin Justum ac Tenacem'inin ilk kıtasını ezberden söylüyordu. Hiçbir itirafta bulunmadığı gibi cellatların kuvvetini ve kararlılıklarını tüketti.

Yine de hâkimler Tyckelaer'in bütün suçlarını affederken Cornelius De Witte'in tüm kraliyet soyundan ve tüm resmi görevlerinden çıkarılmasına, dava masraflarını ödemesine ve bir daha dönmek üzere Hollanda topraklarından sürülmesine karar verdi.

Bu karar masum ve yüce bir insanı cezalandırmakla kalmamış aynı zamanda Cornelius De Witte'in kendini menfaatlerine adanmış halkı da memnun etmişti. Ancak olaylar bununla da kalmadı.

Hollandalıların nankörlükleriyle tanınan Atinalılardan eksik kalır yanları yoktu. Onlar hiç olmazsa Aristides'i sürgüne yollamakla yetinmişlerdi.

John De Witte, kardeşinin suçlu bulunacağı haberlerini duymaz görevinden istifa etti. O da kendini ülkesine adamanın ödülünü bir yığın düşmanın nefretini kazanarak ve henüz iyileşmeyen bıçak yaralarıyla aldı. Çıkarlarını bir kenara koyarak vatani için çalışan dürüst insanların tek kazancı olan dert ve yaralardan nasibine düşeni aldı.

Bu sırada Orangeli William, olayların gidişatından cesaret alarak kendini ilahlaştıran halkının ayaklarının altına iki basamak olarak sereceği De Witte kardeşler sayesinde genel valiliğe yükseleceği günleri sabırsızlıkla bekliyordu.

Hikâyemizin başına dönersek, 29 Ağustos 1672'de kentteki herkes, Horace'yi ezbere bilen Cornelius De Witte'in hapisaneden çıkarak sürgüne gidişini ve işkencenin bu asil vücutta bıraktığı izleri görmek için Buitenhof'a koşuyordu.

Ancak bu kalabalık hapisaneye yalnızca olacakları masum bir biçimde izlemek için akın etmiyordu; aralarında pek çoğu olaydan bir pay kapmak veya cellatların yerine getiremediğini düşündükleri görevi kendileri bitirmek istiyorlardı.

Aralarında daha az düşmanca niyetle gidenler de yok değildi. Onların da tek isteği, ayaktakımı için her zaman izlenmeye değer olan ve önceleri dimdik ayakta gördükleri birinin şimdi tozlar içinde yerde yuvarlandığını izleyerek gururlarının okşandığı bu gösteriyi kaçırmamaktı.

“Bu korku bilmez Cornelius De Witte miydi?” diyeceklerdi “Hücreye kapatılan ve çektiği acılarla güçsüz düşen?” “Onu solgun, kanlar ve utanç içinde mi göreceğiz?” Bu, kıskançlıklarıyla avamlardan geri kalmayan Lahey burjuvazisi için bir zafer demek değil

miydi? Her dürüst vatandaşın ve kentteki yöneticilerin paylaşması gereken bir zafer değil miydi?

“Ayrıca,” diyorlardı Orangelı kışkırtıcılar içine karıştıkları kalabalığı hem keskin hem de gülle gibi bir silah olarak kullanmayı umarak “Buitenhof hapishanesinden kentin kapısına kadar yürürken Orange prensine genel valiliğı ancak *vi coactus* layık gören ve onu öldürtmeye kalkışan Cornelius De Witte’e birkaç avuç çamur atma, birkaç taş fırlatma şansını elde etmeyecek miyiz?”

“Üstelik,” diye ekliyordlardı amansız Fransız düşmanları “İşler yolunda gitseydi ve Lahey halkı cesur davransaydı Cornelius De Witte’in hapishaneden çıkar çıkmaz sürgüne giderek Fransa’yla yeniden entrikalar çevirmesine ve hain kardeşi John’la Louvois markisinin altınlarıyla geçinmesine izin verilir miydi hiç?”

İşte böyle durumlarda bilinir ki izleyiciler yürümekten ziyade hızla koşar; bu nedenle de Lahey halkı Buitenhof’a doğru hızlı adımlarla ilerliyordu.

Bu grup içinde öfke ve kin dolu yüreğiyle hiçbir şey planlamadan en telaşlı koşanların başında, Orange halkı tarafından bir dürüstlük abidesi, onur timsali ve Hıristiyan merhametinin bir temsilcisymişçesine dolaştırılan Tyckelaer geliyordu.

Bu cesur ve aşağılık adam, Cornelius De Witte’in kendisini yoldan çıkarmak için yaptığı girişimleri, önerdiği yüklü miktardaki paraları ve Tyckelaer’in suikast planlarını kolaylaştırmak için önceden hazırladığı şeytanca tezgahları aklının ve gaddarca çalışan hayal gücünün el verdiğince tüm detaylarıyla anlatıyordu.

Tyckelaer’ın, kalabalığın can kulağıyla dinlediğı her bir cümlesi Prens William için atılan sevinç çığlıklarıyla kesiliyor, De Witte Kardeşler içinse kör bir öfkeyle ağza alınan yuhalamalar duyuluyordu.

Sonra kalabalık bir anda Cornelius denen o aşağılık suçlunun böyle kolayca paçasını kurtarmasına izin veren adaletsiz yargıçlara lanetler yağdırmaya başladı.

İçlerinden birkaç kışkırtıcı alçak sesle tekrarlıyorlardı:

“Kaçacak! Kurtulacak elimizden!”

Diğerleri de cevap veriyordu:

“Bir gemi onu Schevening’de bekliyor, bir Fransız gemisi. Tyckelaer görmüş.”

“Cesur Tyckelaer! Dürüst Tyckelaer!” diye bağırıyordu kalabalık hep bir ağızdan.

“Şunu da unutmayalım ki,” diye bağırdı kalabalığın içinden bir ses. “Cornelius kaçarken hainlikte ondan geri kalmayan kardeşi John da kaçıp kurtulacak.”

“Ve iki namussuz kardeş Fransa’da bizim paralarımızı yiyecek, bizim gemilerimizin parasını, bizim silahlarımızın parasını, XIV. Louis’ye sattıkları tersanelerimizin parasını.”

“Gitmelerine engel olalım!” diye bağırdı aralarından bir vatansever.

“Haydi hapisaneye! Haydi hapisaneye!” diye bağırdı kalabalık.

Tüm bu bağırıışların arasında insanlar daha hızlı koşmaya, tüfekler kuşanmaya, baltalar parıldamaya, gözler alev alev yanmaya başlayıverdi.

Fakat şiddete başvurulmamıştı henüz. Buitenhof civarını korumakla görevli süvariler, bağırıışları, kıpırdanmaları ve tehditleriyle bu kalabalıktan daha serinkanlı, sessiz ve sakin görünüyorlardı. Süvari birliğinin komutanı olan ve kılıfından çıkardığı kılıcını yere doğru, üzenğisinin hizasında tutan Kont Tilly’nin gözetimindeki atlı askerler birer heykel gibi duruyorlardı.

Hapishaneyi koruyan bu tek bölük sert tavrıyla hem bu karmaşık insan güruhunun, hem de kendilerine destek vermesi için hapishanenin karşısına yerleştirildiği hâlde:

“Çok yaşa Orange! Kahrolsun hainler!” diye bağırarak halkı adeta cesaretlendiren bir grup, muhafızın gözünü korkuttu.

Tilly ve askerlerinin, muhafızlarda caydırıcı etki yaptığı doğruydü; ama yavaş yavaş kendi bağırışlarından hırsları artan bu muhafızlar, insanın bağırıp çağırmadan nasıl cesur görünebileceğini anlamadıklarından, askerlerin sessizliklerini korkaklıklarına verdiler ve artlarından yığınları da sürükleyerek hapishaneye doğru ağır adımlarla ilerlemeye başladılar.

İşte tam o anda atını kalabalığın önüne doğru süren Kont Tilly bir eli kılıcında kaşlarını çatarak sesini yükseltti:

“Pekâlâ, muhafızlar, ne diye yürüyorsunuz ve ne istemekte-siniz?”

Muhafızlar kılıçlarına davranarak bir kez daha bağıldılar:

“Çok yaşa Orange! Hainlere ölüm!”

“ ‘Çok yaşa Orange’mış!’ diye karşılık verdi Tilly, somurtkan suratlardansa neşeli yüzleri tercih ederim ben şahsen. “ ‘Hainlere ölüm’müş. Ölmeleri için istediğiniz kadar yırtının, bağırışın. Ne zaman ki onları gerçekten öldürmeye kalkışırsınız, ben bunu önlemek için buradayım ve önleyeceğim de!”

Sonra askerlerine dönerek:

“Silah omuza!” diye komut verdi.

Askerler bu emre o kadar kararlı itaat ettiler ki muhafızlar ve halk derhal geri adım atmak zorunda kaldılar. Karşısındakilerin yüzündeki şaşkınlık komutanın hafifçe gülümsemesine yol açtı.

“İşte böyle!” dedi Tilly mesleğine özgü o alaycı ifadeyle, “Sakin olun beyler, askerlerim tek bir kurşun sıkmayacak size; ama siz de hapishaneye doğru ilerlemeyeceksiniz artık.”

“Biliyor musunuz albayım?” dedi muhafız komutanı öfkeden titreyen sesiyle, “Bizim de tüfeklerimiz var.”

“Görüyorum tabii tüfeklerinizi,” diye cevap verdi Tilly, “Onları o kadar parlatmışsınız ki! Ama şunu da unutmayınız ki bizim de tabancalarımız var. Tabancalar 45 metreye kadar ateş edebilir ve siz bizden yalnızca 23 metre uzaktasınız.”

“Hainlere ölüm!” diye bağırды çileden çıkan muhafızlar.

“Demek öyle!” diye homurdandı, “Aynı şeyi tekrarlayıp duruyorsunuz. Bu çok sıkıcı!”

Tilly, hapishanenin çevresindeki uğultu gitgide artarken birliğin başındaki yerini yeniden aldı.

Ancak bir türlü sakinleşmeyen kalabalığın, kurbanlarından birinin peşindeyken diğerinin eceline susamış gibi yığın ve askerlerin doksan metre kadar arkasından geçip, Buitenhof’a girmeye hazırlandığını fark edemedi.

Tam o sırada John De Witte, at arabasından uşağının yardımıyla inmiş, sakin adımlarla hapishanenin avlusunda ilerliyordu.

Kapıdaki görevlinin onu tanımasına rağmen ona ismini hatırlatan John:

“Günaydın Gryphus!” dedi, “Kardeşimi alıp kentten çıkarmaya geldim, biliyorsunuz, sürgüne gidecek.”

Bunun üzerine bir ayıyı andıran görevli hapishanenin kapısını açtı, misafiri selamladı ve kapıyı tekrar John’un ardından kilitledi.

John birkaç adım ilerlemişti ki on yedi-on sekiz yaşlarında sevimli bir kıza rastladı. Frezyalı⁴ kadınlar gibi giyinmiş bu genç kız, John’u kibarca selamladı. Kızın çenesini hafifçe okşarken John:

“Günaydın, benim güzel ve iyi yürekli Rosam, kardeşim nasıl?” diye sordu.

4 Kuzey Flenk halkından biri (ç.n.)

“Mösyö John, ona yaptıkları kötülüklerden korkmuyorum artık. Her şey geride kaldı.”

“Neden korkuyorsun o hâlde?”

“Ona yapabilecekleri kötülüklerden.”

“Evet, şu aşağıda bekleyen kalabalıktan bahsediyorsun değil mi?”

“Onları duyuyor musunuz?”

“Esasında şu anda fazlasıyla heyecanlılar. Ama bizi karşılarında gördüklerinde sakinleşeceklerdir; biz onlara iyilikten başka bir şey yapmadık ki!”

“Bu onları yatıştıracak bir neden olamaz ne yazık ki!” diye mırıldandı genç kız babasının bir el işaretiyle oradan uzaklaşmaya hazırlanırken.

“Evet evladım, sanırım söylediklerin fazlasıyla doğru.”

Yoluna devam ederken kendi kendine mırıldandı:

“İşte okuma yazma bilmeyen ve şimdiye kadar da hiçbir şey okumamış bir kız. Ama tek bir kelimeyle tüm dünya tarihini özetledi bile.”

Her zamanki sakin tavrı, birkaç dakika öncesine göre karamsar hâliyle John, kardeşinin hüccesine doğru yürüdü.

II İKİ KARDEŞ

Dürüst Rosa'nın şüphelenerek tahmin ettiği ve söylediği olay gerçekleşti. John De Witte, kardeşi Cornelius'un hücrelerine giden dar ve dolambaçlı merdivenleri tırmanırken kasabalılar da hapis-haneye giden yolun üzerindeki Tilly'nin bölüğünün kaldırılması için ellerinden geleni yaptılar.

Kendi sevgili milislerinin övgüye değer niyetlerini derin takdirle karşılayan kalabalığın lideri, yol üzerinde askerleri görünce büyük bir heyecanla bağırdı:

“Yaşasın kasabalılar!”

Katı olduğu kadar tedbirli de olan Kont Tilly'ye gelince, süvarilerinin ateşe hazır tabancalarının koruması altında, kasabalılarla görüşmeye başladı. Cesur kasabalılara Eyaletler Birliği tarafından kendisine hapisaneyi ve hapisaneye giden yolları üç bölükle korumasının emredildiğini anlatıyordu.

“Böyle bir emir neden verildi? Neden hapisaneyi korumak gerekiyor?” diye bağırdı Oranjistler.⁵

“Durun!” diye cevap verdi Kont; “Siz bana söyleyebileceğimden çok daha fazlasını soruyorsunuz. Bana hapisaneyi korumamı emrettiler ve ben de koruyorum. Siz baylar, siz de birer asker sayılırsınız ve siz de bilirsiniz ki bir emre asla itaatsizlik edilmemeli.”

“Ancak bu emir size hainlerin şehri terk etmelerine olanak sağlamak için verildi.”

⁵ Prens William yayınları (ç.n.).

“Evet bu mümkün, çünkü hainler sürgüne mahkûm edildiler,” diye cevap verdi Tilly.

“Ama bu emri kim verdi?”

“Eyaletler Birliği tarafından verildi.”

“Eyaletler Birliği haindir.”

“Bu beni hiç ilgilendirmez.”

“Ve sen kendin de bir hainsin!”

“Ben mi?”

“Evet sen!”

“Aslına bakarsanız, birbirimizi iyi anlayalım beyler. Ben kime ihanet edeceğim ki? Eyaletler Birliği’ne mi? Onlara ihanet edemem çünkü parayı bana onlar ödüyor ve bu yüzden emirlerine sadakatle uyuyorum.”

Kont kesinlikle haklı olduğundan, bu konuda onunla tartışmak imkansızdı. Kalabalık sadece artan bir bağırışmayla ve korkunç tehditlerle karşılık verdi. Kont bütün bunlara son derece kibar bir şekilde karşı çıktı.

“Beyler!” dedi. “Silahlarınızın horozunu indirin, yanlışlıkla bir tanesi ateş alabilir ve eğer bir adamım bundan dolayı yaralanacak olursa, birkaç yüz taneninizi öldürmek zorunda kalırız ki inanın buna çok üzülürüz.

Ama siz bunun için çok daha fazla üzölürsünüz. Ancak böyle bir şeyi ne ben beklerim ne de siz beklersiniz.”

“Eğer böyle bir şey yaparsanız, biz de size karşılık vermek zorunda kalırız,” diye bağırdı kasabalılar.

“Elbette yaparsınız; fakat her birimizi öldürdüğünüzü varsayalım. Bizim öldürdüklerimiz de sizin bizden öldürdüklerinizden hiç de daha az sayıda olmayacaklardır.”

“O zaman iyi bir vatandaş olun ve burayı bize bırakın.”

“İlk olarak,” dedi Kont, “Ben bir vatandaş değil, bir subayım ki bu ikisi çok farklı şeylerdir ve ikinci olarak ben bir Hollandalı değil, bir Fransız’ım. Bu ikisi de apayrı şeylerdir. Ben kimseye hesap vermem, sadece paramı ödeyen Eyaletler Birliği’nden emir alırım. Burayı terk etmem için onlardan gelen bir emir gösterin, gideyim. Ayrıca buradan bir an önce çekip gitmek beni de çok memnun eder, çünkü burada gerçekten son derece sıkıldım.

“Evet, evet!” diye yüzlerce ses duyuldu ve bu gürültüye beş yüzü daha eklendi: “Haydi Şehir Meclisi’ne yürüyelim, gidelim ve vekilleri görelim! Gelin! Gelin!”

Saygıdeğer subay, yargıçların onuruna güveniyordu. Öte yandan yargıçlarsa bir asker olarak onun onuruna güveniyorlardı.

“Albay!” diye fısıldadı teğmen kontun kulağına. “Umarım vekiller bu çılgınlara kesin bir ret cevabı verirler. Ama bize de biraz destek gönderseler pek fena olmaz diye düşünüyorum.”

Bu arada gardiyan Gryphus ve kızı Rosa ile konuştuktan sonra taş merdivenlere tırmanırken bıraktığımız John De Witte, hücrenin kapısına varmıştı. Odada bir şiltenin üzerinde işkencenin ilk kısmını atlatmış olan Cornelius uzanmaktaydı.

Sürgün kararı açıklanmıştı ve bu şekilde ağır bir işkencenin uygulanmasına hiç gerek yoktu.

Bilekleri ve parmakları kırık bir hâlde yatağına uzanmış olan Cornelius, zaten işlemediği bir suçu itiraf etmemişti ve üç günlük bir eziyetin ardından kendilerinden ölüm cezası beklediği yargıçların onu sadece sürgüne gönderdiğini öğrendiği zaman nihayet tekrar rahat bir nefes alabilmişti.

Enerji dolu bir bedene ve yenilmez bir ruha sahip olan Cornelius, eğer düşmanları onun Buitenhof hapisanesindeki karanlık hücrelerinde, cenneti görmüşçesine dünyanın elemi unutan bir şehit gibi, solgun yüzünde parlayan gülümsemeyi görselerdi; ne kadar da büyük bir hayal kırıklığına uğrarlardı.

Başkalarının yardımından daha çok kendi iradesiyle gücünü toplamış olan müfettiş, hukuki işlemlerin onu daha ne kadar bu hapishanede tutacağını hesaplıyordu.

Tam bu sırada kalabalığın bağırışmalarıyla birleşen burjuva milislerinin çılgınlıkları iki kardeşe kadar ulaşmıştı. Bu çılgınlıklar onları bir siper gibi koruyan Albay Tilly’i tehdit ediyordu.

Sanki dalgakırana vurup da parçalanan bir dalga gibi, hapishanenin duvarlarına çarpan bu sesi mahkûm da duymuştu.

Ses ürkütücü olmasına rağmen Cornelius, bu gürültünün ne sebebini araştırmaya çalıştı ne de seslerin ve ışığın geldiği demir parmaklıklı pencereden dışarı bakmak için ayağa kalktı.

Acısıyla o kadar bütünleşmişti ki bu acı onda bir alışkanlık hâlini almıştı. Ruhunu ve aklını bedenine bağlayan zincirlerin çözülmesini büyük bir zevkle izliyordu, ki bu ona ocaktan çıkan bir ateşin gökyüzüne kavuşmak için süzülmesi gibi geliyordu.

Aynı zamanda kardeşini de düşünüyordu. Şüphesiz bu, kardeşinin çok yakınında olmasının ona hissettirdiği bir duyguydu. Tam Cornelius’un kardeşi John’u düşündüğü ve neredeyse onun ismini mırıldandığı bir anda, kapı açıldı ve hızlı adımlarla içeri John girdi; sargılı ellerini ve kollarını ona doğru uzatmış olan mahkûma doğru ilerledi. Şerefli kardeşi nihayet onu ülkesine verdiği hizmetlerde olmasa da Hollandalılara duyduğu öfkede geçmeyi başarmıştı.

John kardeşini şefkatle alnından öptü ve yaralı ellerini şiltenin üzerine yavaşça koydu.

“Cornelius, zavallı kardeşim, çok acı çekiyorsun değil mi?”

“Artık acı çekmiyorum kardeşim çünkü seni dünya gözüyle bir kez daha gördüm.”

“Ah benim zavallı Corneliusum, seni böyle görürken esas acı çeken benim.”

“Ben de seni kendimden daha fazla düşünüyordum ve bana işkence ederlerken, hiç şikayet etmeyi düşünmedim. Sadece bir kez, ‘Zavallı kardeşim’ diye haykırdım ama şimdi sen de buradasın, artık her şeyi unuttum. Beni almaya geldin, değil mi?”

“Evet.”

“Artık iyileştim, kalkmama yardım et kardeşim. Ne kadar iyi yürüdüğümü göstereyim sana.”

“Çok yürümek zorunda değilsin zaten, çünkü arabam köprü-nün hemen yanında, Tilly’nin askerlerinin arkasında bizi bekliyor.”

“Tilly’nin askerleri mi? Onlar neden köprüdeler ki?”

“Sanırım Şehir Meclisi’ndeki beyefendiler senin buradan gitmeni istiyorlar ve bir ayaklanmadan çekiniyorlar,” dedi başvekil, yüzünde her zamanki gibi endişeli bir gülümseme vardı.

“Bir ayaklanma mı?” diye sordu Cornelius şaşkın şaşkın kardeşinin yüzüne bakarak. “Bir ayaklanma ha?”

“Evet, Cornelius.”

“Bunu ilk defa senden duyuyorum,” dedi mahkûm sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi. Sonra kardeşine dönerek:

“Hapishanenin önünde bekleyen çok insan var mı?” diye sordu.

“Evet, kardeşim.”

“Peki o zaman buraya gelmek için...”

“Eee?”

“Nasıl izin verdiler sana?”

“Sen de çok iyi biliyorsun ki artık buralarda çok sevilmiyoruz, Cornelius,” dedi başvekil hüzünlü bir ses tonuyla. “Kimsenin kullanmadığı yollardan geldim buraya.”

“Saklandın mı yani?”

“Amacım senin yanına hiç vakit kaybetmeden gelmekti ve ben de denizde ve siyasette yaptıkları gibi rüzgârı kullandım. İhtiyatlı davrandım.”

Tam bu sırada dışarıdaki gürültü iyice artarak hapishaneye kadar ulaştı. Tilly milislerle konuşmaktaydı.

“Sen işini bilirsin zaten John, ama kardeşini aynen Tromp’un gemilerini Anvers’te Escout’un sığ sularından çıkardığı gibi bu fırtınadan ve güçlü dalgaların arasından çıkarıp çıkarmayacağını bilemiyorum.”

“Tanrı’nın yardımıyla Cornelius, en azından deneyeceğiz,” diye cevap verdi John. “Ama daha önce sana bir şey söylemeliyim.”

“Haydi söylesene.”

Bağırışmalar yeniden başlamıştı.

“Bu adamlar ne kadar da öfkeli böyle. Acaba sana mı kızdılar yoksa bana mı?”

“Sanırım ikimize de çok kızmışlar, Cornelius. Kardeşim, Oranjistler bizi saçma iftiralarıyla suçlarken aynı zamanda bizi Fransa’yla görüşme yaptığımız için de acımasızca eleştiriyorlar.”

“Aptallar!”

“Evet öyle ama bu pek bir şey değiştirmiyor.”

“Ama bu görüşmeler başarılı olsaydı Rees, Orsay, Wesel ve Rheirberg’teki savaşları kaybetmeyeceklerdi ve düşmanlar Rhine’i de geçemeyeceklerdi. Hollanda kendisini bataklıkları ve kanalları içinde hâlâ yenilmez farz edebilecekti o zaman.”

“Bunların hepsi doğru kardeşim ama daha doğru olan bir şey var. Eğer bizim Mösyö de Louvois ile yaptığımız yazışmalar ortaya çıksaydı ben ne kadar işimi bilirsem bileyim, ne De Witte Kardeşler kurtulabilirdi ne de onların servetini Hollanda dışına taşıyacak gemiden geriye bir şey kalırdı. Bu mektuplar namuslu insanlara